

Київський столичний університет імені Бориса Грінченка
Факультет економіки та управління
Кафедра міжнародної економіки

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з наукової роботи
Наталія ВІННИКОВА
«17» січня 2024 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ФІНАНСУВАННЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ, ГРАНТОВА
ДІЯЛЬНІСТЬ**

для аспірантів

спеціальності

051 Економіка

освітнього рівня

третього (освітньо-наукового)

освітньо-наукової програми

«Економіка»

Київ – 2024

Розробник:

Юрченко Олександр Анатолійович, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри міжнародної економіки Київського столичного університету імені Бориса Грінченка.

Викладач:

Юрченко Олександр Анатолійович, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри міжнародної економіки Київського столичного університету імені Бориса Грінченка.

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри міжнародної економіки

Протокол від 12 січня 2024 р. № 1

Завідувач кафедри

(підпис)

(Алла ШЛАПАК)

Робочу програму погоджено з гарантом освітньо-наукової програми (керівником освітньої програми) **Економіка**

12.01.2024 р.

Керівник освітньої програми

(Валерія ЛОЙКО)

Робочу програму перевірено

Робочу програму перевірено

17.01.2024

Завідувач аспірантури, докторантури

(Ілона ТРИГУБ)

Пролонговано:

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__»__ 20__ р., протокол № __
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__»__ 20__ р., протокол № __
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__»__ 20__ р., протокол № __
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__»__ 20__ р., протокол № __
(підпис) (ПІБ)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни	Вибіркова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів / годин	4 / 120	
Рік навчання	2	2
Семестр	4	4
Кількість змістових модулів з розподілом:	4	
Обсяг кредитів	4	4
Обсяг годин, в тому числі:	120	120
Аудиторні	32	16
Модульний контроль	8	-
Самостійна робота	80	104
Форма підсумкового контролю	Залік	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета дисципліни: набуття здобувачами вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня знань, умінь і навичок щодо засвоєння можливостей і умов отримання грантової підтримки для наукових досліджень, а також з особливостей входження до глобального освітнього та наукового простору.

Завдання дисципліни:

- Сформувати якісне розуміння молодими науковцями ролі грантової підтримки в системі фінансування наукових досліджень, в розвитку науки та суспільства.
- Стимулювати інтерес до розробки досліджень, що відповідатимуть сучасним науковим запитам та пошуку ресурсів на проведення цих досліджень.
- Спонукаати до раціонального вибору моделі подання на грантову допомогу, розрізнення індивідуальних та групових заявок, оцінки умов стажування та залучення декількох видів підтримки в рамках одного проекту.
- Сприяти розвитку компетентності грамотного оформлення документації на всіх етапах отримання грантової допомоги.
- Підготувати до правильного планування витрат та ресурсів, що потребуватиме дослідження, складання бюджету, реальної оцінки наявних ресурсів та обсягів роботи.

3. Результати навчання за дисципліною

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач освіти повинен знати:

- сутність та види грантів в економіці;
- інформацію про європейську грантову систему підтримки наукових досліджень;
- етапи подання проектної заяви та шляхи впровадження грантового проекту пов'язаного із економікою;
- освітні програми країн Європейського Союзу;
- етапи написання наукового проекту з економіки;
- послідовність фінансування наукових проектів в економіці.

вміти:

- володіти теоретичними поняттями і категоріями фінансування наукових проектів в економіці;
- творчо підходити до написання наукового проекту;
- здійснювати пошук освітніх програм, грантів та стипендій;
- брати участь у міжнародних літніх школах та світових освітніх програмах;
- планувати витрати та ресурсів, що потребуватимуть дослідження, складати бюджети, реально оцінювати наявні ресурси та обсяги робіт.

Програмні компетентності

ЗК03	Здатність працювати в міжнародному контексті.
ЗК04	Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
ЗК05	Здатність розв'язувати комплексні проблеми економіки на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.
СК01	Здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання в економіці та дотичних до неї міждисциплінарних напрямках і можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях з економіки та суміжних галузей.
СК 02	Здатність усно і письмово презентувати та обговорювати результати наукових досліджень та/або інноваційних розробок українською та англійською мовами.
СК 07	Здатність ініціювати, розробляти і реалізовувати комплексні наукові проекти в економіці та дотичні до неї міждисциплінарні підходи, проявляти лідерство та відповідальність при їх реалізації; комерціалізувати результати наукових досліджень та забезпечувати дотримання прав інтелектуальної власності.
СКУ 08	Здатність адаптуватися до нових ситуацій, застосовувати джерела активізації творчого пошуку, різних джерел інформації, математичного апарату та комп'ютерних технологій для розв'язання економічних завдань.

**Нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти, сформульований у
термінах результатів навчання**

РН 03	Розробляти та досліджувати фундаментальні та прикладні моделі соціально-економічних процесів і систем, ефективно використовувати їх для отримання нових знань та/або створення інноваційних продуктів у економіці та дотичних міждисциплінарних напрямках.
РН 04	Застосовувати сучасні інструменти і технології пошуку, оброблення та аналізу інформації, зокрема, статистичні методи аналізу великих масивів даних та/або складної структури, спеціалізоване програмне забезпечення та інформаційні системи.
РН 05	Пропонувати нові рішення, розробляти та наукові проекти, які дають можливість переосмислити наявне та створити нове цілісне знання та/або професійну практику і розв'язувати значущі і фундаментальні та прикладні проблеми економічної науки з врахуванням соціальних, економічних, екологічних та правових аспектів; забезпечувати комерціалізацію результатів наукових досліджень та дотримання прав інтелектуальної власності.
РН 06	Вільно презентувати та обговорювати з фахівцями і нефахівцями результати досліджень, теоретичні та практичні проблеми економіки державною та іноземною мовами, кваліфіковано відображати результати досліджень у наукових публікаціях у провідних наукових виданнях.
РН 07	Застосовувати інноваційні науково-педагогічні технології, формулювати зміст, цілі навчання, способи їх досягнення, форми контролю, нести відповідальність за ефективність освітнього процесу з дотриманням норм академічної етики та доброчесності.
РН 09	Формулювати і перевіряти гіпотези; використовувати для обґрунтування висновків належні докази, зокрема, результати теоретичного аналізу, емпіричних досліджень і математичного та/або комп'ютерного моделювання, наявні літературні дані.
РНУ 10	Демонструвати готовність і здатність до набуття нових знань і освітніх компетенцій упродовж навчання в аспірантурі, а також до самовдосконалення й самоактуалізації в напрямку «саморозвиток і самоосвіта впродовж усього життя».

4. Структура навчальної дисципліни
Тематичний план для денної форми навчання

№ п/п	Назви теоретичних розділів	Усього	Розподіл годин за видами робіт				
			Аудиторні			Модульній контроль	Самостійна робота
			Лекцій	Практичні	Семінари		
Змістовий модуль 1. Грантова політика у міжнародному освітньому просторі							
1	Тема 1. Загальна характеристика дисципліни. Економічна сутність та класифікація фондів і грантів.	14	2	-	2		10
2	Тема 2. Європейська грантова система підтримки наукових дослідження як основа міжнародної співпраці науковців.	14	2	-	2		10
	Модульний контроль	2				2	
	Разом за змістовим модулем	30	4	-	4	2	20
Змістовий модуль 2. Особливості підготовки грантового проєкту							
3	Тема 3. Написання наукового проєкту.	14	2	2			10
4	Тема 4. Інформаційне забезпечення для пошуку освітніх програм, грантів та стипендій.	14	2	2			10
	Модульний контроль	2				2	
	Разом за змістовим модулем	30	4	4	-	2	20
Змістовий модуль 3. Європейські освітні програми							
5	Тема 5. Освітні програми країн Європейського Союзу	14	2	-	2		10
6	Тема 6. Міжнародні програми ERASMUS MUNDUS, TEMPUS, її мета, характеристика.	14	2	-	2		10
	Модульний контроль	2				2	
	Разом за змістовим модулем	30	4	-	4	2	20
Змістовий модуль 4. Світові освітні програми та міжнародні наукові школи							
7	Тема 7. Освітні програми США	14	2	2	-	-	10
8	Тема 8. Міжнародні наукові школи, їх сутність, характеристика, класифікація.	14	2	2	-	-	10
	Модульний контроль	2	-	-	-	2	-
	Разом за змістовими модулями	30	4	4	-	2	20
	Разом	120	16	8	8	8	80

Тематичний план для заочної форми навчання

№ п/п	Назви теоретичних розділів	Усього	Розподіл годин за видами робіт				
			Аудиторні			Модульній контроль	Самостійна робота
			Лекцій	Практичні	Семінари		
Змістовий модуль 1. Грантова політика у міжнародному освітньому просторі							
1	Тема 1. Загальна характеристика дисципліни. Економічна сутність та класифікація фондів і грантів.	14		-	2		12
2	Тема 2. Європейська грантова система підтримки наукових дослідження як основа міжнародної співпраці науковців.	14	2	-			12
	Модульний контроль						
Разом за змістовим модулем		28	2	-	2		24
Змістовий модуль 2. Особливості підготовки грантового проєкту							
3	Тема 3. Написання наукового проєкту.	14	2				12
4	Тема 4. Інформаційне забезпечення для пошуку освітніх програм, грантів та стипендій.	14		2			12
	Модульний контроль						
Разом за змістовим модулем		28	2	2	-		24
Змістовий модуль 3. Європейські освітні програми							
5	Тема 5. Освітні програми країн Європейського Союзу	20	2	-			18
6	Тема 6. Міжнародні програми ERASMUS MUNDUS, TEMPUS, її мета, характеристика.	20		-	2		18
	Модульний контроль						
Разом за змістовим модулем		40	2	-	2		36
Змістовий модуль 4. Світові освітні програми та міжнародні наукові школи							
7	Тема 7. Освітні програми США	12	2		-	-	10
8	Тема 8. Міжнародні наукові школи, їх сутність, характеристика, класифікація.	12		2	-	-	10
	Модульний контроль		-	-	-		-
Разом за змістовими модулями		24	2	2	-		20
Разом		120	8	4	4		104

5. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ГРАНТОВА ПОЛІТИКА У МІЖНАРОДНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ

Тема 1. Загальна характеристика дисципліни. Економічна сутність та класифікація фондів і грантів.

Обґрунтування поняття «фонд». Види фондів в Україні. Зарубіжні фонди. Вибір фонду. Сутність поняття «грант» відповідно до чинного законодавства України. Класифікація грантів. Грантодавчі установи. Пошук гранту. Інтернет-ресурси, інститути, наукові центри як інформаційні джерела пошуку грантів.

Ключові слова: *гранти, класифікація державних грантів, наукові центри, інноваційна діяльність, фонди.*

Література:

1. Марченко О. В., Сушко Д. О. Методичні рекомендації щодо участі у грантових програмах та конкурсах. Дніпро : ДДУВС, 2018. 68 с.
2. Кобеля-Звір М. Як отримати грант? Методика та стратегія залучення грантових ресурсів. Навчально-методичний посібник. К. 2023. 126 с.
3. Угода між Україною та Європейським Співтовариством про наукове і технологічне співробітництво (від 04.07.2002). Верховна Рада України. URL: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/994_194.
4. Шлапак А.В. Мережева модель досліджень інноваційної діяльності США. *Проблеми економіки*. 2019 № 3 (41). С. 23-28.
5. Шара Є.Ю. Визнання та класифікація державних грантів. *Науковий журнал «ЛОГОΣ. Мистецтво наукової думки»*. 2019 № 3. С. 21-24. URL: <file:///C:/Users/USER/Downloads/142-Текст%20статті-252-2-10-20190910.pdf>

Тема 2. Європейська грантова система підтримки наукових досліджень як основа міжнародної співпраці науковців.

Види грантів та типи організацій, що їй надають. Роль грантів для побудови наукових досліджень. Загальнонаукове значення взаємодії з організаціями, що зацікавлені в популяризації науки або наукових дослідженнях певної сфери. Грантова програма для студентів (The Student Grants and Scholarships). Грантова програма «Pontica Magna», стипендіальні гранти фонду Джина Хааса і т.д. Стипендії для молодих науковців, викладачів, дослідницькі гранти вітчизняних та зарубіжних фондів: Міжнародний Вишеградський фонд (The International Visegrad Fund – IVF), Фонд Європейського Інструменту Сусідства та Партнерства (ЄІСП), (ENPI Cross-border Cooperation Programme), програма «Марії Кюрі» сьомої рамкової програми ЄС (Marie Curie International Incoming Fellowship), Європейський науковий фонд (European Science Foundation), Бельгійський національний фонд підтримки наукових досліджень (Belgian National Fund for Scientific Research), Німецька академічна служба обмінів (Deutscher Akademischer Austausch Dienst), Фонд громадських досліджень і розвитку (Civilian Research

and Development Foundation (CRDF), IREX (Рада міжнародних наукових досліджень та обмінів) International Research and Exchanges Board тощо.

Ключові слова: грантова програма, наукові дослідження в університетах, основи грантрайтингу, управління проектами,

Література:

1. Марченко О. В., Сушко Д. О. Методичні рекомендації щодо участі у грантових програмах та конкурсах. Дніпро : ДДУВС, 2018. 68 с.
2. Основи грантрайтингу та управління проектами в публічній сфері: методичні рекомендації / за ред. О. В. Кулініча. Харків : Золоті сторінки, 2017. 148 с
3. Hudson M. Fund Managers: The Complete Guide / Matthew Hudson. - Wiley, 2020. – 368 p
4. Корольова Т. Організація наукових досліджень в університетах: стан і розвиток. *Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. Economics*. 2019. № 2 (203). С. 46-53. URL: <http://bulletineconom.univ.kiev.ua/archives/9029>
5. Research funding system. Research in Germany. URL: <https://www.research-in-germany.org/en/research-funding/research-fundingsystem.html>.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ГРАНТОВОГО ПРОЄКТУ

Тема 3. Написання наукового проєкту.

Розробка наукового проєкту. Моніторинг можливих джерел фінансування. Стратегії наукових досліджень. Бюджет проєкту. Визначення ліміту часу для виконання проєкту. Виконавці проєкту. Терміни та умови написання грантового проєкту. Освітній і персональний менеджмент. Завершення проєкту. Підведення підсумків. Звіт про виконаний проєкт. Початок роботи над проєктною заявкою. Резюме / анотація проєкту. Постановка проблеми. Мета і завдання. Цільові групи. Припущення/ризик. Очікувані результати. Механізм оцінювання. Фінансування проєкту. План реалізації проєкту.

Ключові слова: науковий проєкт, бюджет наукового проєкту, освітній менеджмент, оцінка наукового проєкту, фінансування наукового проєкту,

Література:

1. Горизонт 2020: як написати конкурентоспроможну проектну заявку? Інформаційні матеріали / укладачі: С.М. Шукаєв, Л.І. Русіна, О.К. Сулема, І.А. Владимирський, Є.А. Огородник. К.: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2017. 104 с.
2. Гузар Б. С. Методи та методологія наукових досліджень у фінансовій сфері. *Економіка та держава*. 2022. № 1. С. 83–87. URL : http://www.economy.in.ua/pdf/1_2022/17.pdf
3. Кобеля-Звір М. Я. Використання грантових інструментів державної програми підтримки підприємництва ЄРОБОТА для посилення конкурентоспроможності бізнесу на прикладі ММСП: перспективи і труднощі. *Економіка та суспільство*. 2023. Випуск 52. URL : <file:///C:/Users/USER/Downloads/2526-Текст%20статті-2438-1-10-20230714.pdf>

4. Кобеля-Звір, М., Звір Ю., Каскадні гранти для бізнесу програм європейської комісії. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка, (17)* . 2023. С. 101-108. URL : <http://tnv-econom.ksauniv.ks.ua/index.php/journal/article/view/418/389>.

5. Краус К.М., Краус Н.М., Манжура О.В. Цифрові вектори трансформації “інфраструктурного полотна” країни: соціально-економічні користі та загрози. *European scientific journal of Economic and Financial innovation*. 2022. №2(10). С. 48-56. URL: <file:///C:/Users/USER/Downloads/161-Текст%20статті-272-4-10-20230131.pdf>

6. Мармаза О. І. Менеджмент освітньої організації. Х : ТОВ «Щедра садиба», 2017. 126 с.

7. Мотузка О.М. Використання інструментів маркетингу в управлінні програмами та проектами в системі проектного менеджменту. *Інтернаука*. 2023, № 3 (71). С. 105-114. URL: <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2023-3>

Тема 4. Інформаційне забезпечення для пошуку освітніх програм, грантів та стипендій.

Опис широковідомих організацій, які доволі системно працюють з Україною: NATIONAL ENDOWMENT FOR DEMOCRACY – фонд з українських ініціатив розвитку демократії, співпраці та активності різних верств населення. Міжнародний вишеградський фонд – пріоритетні напрямки: наукова співпраця і наукові дослідження; освіта (семінари, літні школи); молодіжні обміни; транскордонна співпраця Польща-Словаччина-Україна або Угорщина-Словаччина-Україна. Програма польсько-українських обмінів молоді. Програма «Зміни в регіоні» – RITA – пріоритетні напрямки фінансування: системні зміни; соціальна політика і система освіти; розвиток місцевого самоврядування і місцевих громад; розвиток НДО, підприємництва; права людини; захист довкілля тощо. Фонд – INTERCULTURAL INNOVATION AWARD – з інновацій.

Ключові слова: *гранти, міжнародні освітні програми, стипендії.*

Література:

1. Кобеля-Звір М. Як отримати грант? Методика та стратегія залучення грантових ресурсів. Навчально-методичний посібник. К. 2023. 126 с.

2. Литвин О. Теоретичні та практичні аспекти використання математичних методів та інформаційних технологій в освіті й науці: моногр . К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2021. 332с.

3. Марченко О. В., Сушко Д. О. Методичні рекомендації щодо участі у грантових програмах та конкурсах. Дніпро : ДДУВС, 2018. 68 с.

4. Стан науково-інноваційної діяльності в Україні у 2020 році: науково-аналітична записка / Т.В. Писаренко, Т.К. Куранда, Т.К.Кваша та ін. К.: УкрІНТЕІ, 2021. 39 с. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/nauka/2021/06/23/AZ.nauka.innovatsiyi.2020-29.06.2021.pdf>

5. Сусліков Л. М., Студеняк І. П. Управління науковими проектами : навч. посіб. І; ДВНЗ "Ужгород, нац. ун-т". Ужгород : Говерла, 2019. 431 с.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. ЄВРОПЕЙСЬКІ ОСВІТНІ ПРОГРАМИ

Тема 5. Освітні програми країн Європейського Союзу.

Напрямами діяльності Програми ЄС Еразмус на 2021-2027 рр. у сферах освіта та професійний розвиток, молодь і спорт. Основні цілі програми. Досягнення розвитку співпраці, якості, інклюзії, креативності та інновацій на рівні організацій і впровадження стратегій у сфері освіти, професійного розвитку, молоді та спорту. Викладання, навчання та проведення досліджень з питань європейської інтеграції, зокрема щодо майбутніх викликів та можливостей Європейського Союзу в межах напряму Жан Моне. Вища освіта в університетах Великобританії (British Council). Програма університетського коледжу Лондона. Програми навчання Лондонського університету. Стипендії на навчання в Брайтонському університеті. Стипендіальна програма гостинності коледжу Кебриджу. Освітні програми університетів Единбургу, Оксфорд Бруку, Ричмонду. Програма королівського товариства Великобританії. Асоціація «Франція-Україна» інновації і трансфер. Національний центр наукових досліджень Франції. Конкурентне лідерство в освітніх програмах.

Ключові слова: академічна мобільність, конкурентне лідерство, міжнародні грантові програми, освітні програми Європейського Союзу

Література:

1. Кобеля-Звір М. Я. Грантові програми Європейської комісії як інструменти розвитку: можливості та бар'єри. URL: http://business-navigator.ks.ua/journals/2023/72_2023/9.pdf
2. Нікіфорова Л. О., Азарова А. О., Шиян А. А., Житкевич О. В. Використання міжнародних грантових програм Horizon 2020 та Horizon Europe в цифровій економіці. URL: <http://ir.lib.vntu.edu.ua/handle/123456789/37456>
3. Шлапак А. В. Конкурентне лідерство країн в епоху глобалізації: узагальнення теорій та ідеологій. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського. Серія: Економіка і управління.* 2018. Випуск 29 (68), № 6.С. 1-5.
4. Loiko V., Ramskyi A. Problems and perspectives of creation and commercialization of intellectual products in higher educational establishments. *Periodic Naukowy Akademii Polonijnej.* 2018. № 3 (28). С. 62-67.
5. EUREKA. European Research Coordination Agency URL :<http://www.eurekanetwork.org>.
6. HORIZON-2020. Programme, програма, яка фінансується спільно країнами – членами EUREKA та програмою Євросоюзу URL : www.eurostars-eureka.eu.

Тема 6. Міжнародні програми ERASMUS MUNDUS, TEMPUS, її мета, характеристика.

Діяльність в рамках напряму Жана Моне. Викладання й дослідження (Кафедри, Модулі та Центри досконалості). Підтримка діяльності організацій або асоціацій. Створення знаку якості «Жан Моне». Надання операційних

грантів окремим закладам. Етапи розвитку Програма Темпус: Реформування навчальних планів і програм (модернізація начальних планів відповідно до Європейської системи накопичення та трансферу кредитів (ECTS) серед дисциплін відповідно до наведених в конкурсній документації Subject Area). Посилення зв'язків між освітою та суспільством (підготовка неуніверситетських викладачів, співпраця з підприємствами, тренінгові курси для державних службовців (міністерства, регіональні та місцеві органи влади), навчання протягом життя, трикутник знань: освіта–інновації–дослідження, рамки кваліфікацій). Країни-учасники програми Темпус IV. Проекти, що профінансовано у межах програми Темпус IV.

Ключові слова: операційні гранти, міжнародні програми мобільності, цифрові форми міжкультурної комунікації, Темпус IV.

Література:

1. Гаврилова Л. Г., Бескорса О. С., Ішутіна О. Є. Цифрові форми міжкультурної комунікації в освіті: досвід реалізації проекту Еразмус+Жан Моне Модуль. *Фізико-математична освіта*. Випуск 3 (29), 2021. С. 44-50.

2. Краус К. М., Краус Н. М., Поченчук Г. М. Інституціональні аспекти та цифровізація фінансової інклюзії в національній економіці. *Innovation and sustainability*. 2022. № 2. С. 18-28. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/41679/1/Kraus_Instytutsionalni_zasady_2022.pdf

3. Цюк О. Міжнародні програми мобільності (“Erasmus mundus”, “Tempus”, “Jean monnet”): головні завдання та проектні підходи. *Вісник Львівського університету. Серія педагогічні наук*. 2013. Вип. 29. С.190–198.

4. Hudson M. *Fund Managers: The Complete Guide*. Matthew Hudson. Wiley, 2020. 368 p.

5. Weinstein S. *The Complete Guide to Fundraising Management*. Stanley Weinstein, Pamela Barden. Wiley, 2017. 335 p

6. Програма ЄС Еразмус+ URL: <https://erasmusplus.org.ua/programa-yes-erazmus/pro-programu/>

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4. СВІТОВІ ОСВІТНІ ПРОГРАМИ ТА МІЖНАРОДНІ НАУКОВІ ШКОЛИ

Тема 7. Освітні програми США.

Програми Федерального міністерства освіти та наукових досліджень Німеччини. Фонд Спенсера (США). Індивідуальні гранти Фулбрайт. Фонд Бредлі (США). Програма стипендій ім. Едмунда С. Маскі (Muskie). Стипендії AIESEC. Освітні програми університетів Каліфорнії, Дж. Вашингтона, Пенсільванії, Мічигану. Стажування у США в рамках Всеукраїнського конкурсу Програми «Громадські зв'язки».

Ключові слова: мережева модель наукових досліджень, освітні програми США, міжнародне стажування.

Література:

1. Марченко О. В., Сушко Д. О. Методичні рекомендації щодо участі у грантових програмах та конкурсах. Дніпро : ДДУВС, 2018. 68 с.
2. Основи грантрайтингу та управління проектами в публічній сфері: методичні рекомендації / за ред. О. В. Кулініча. Харків : Золоті сторінки, 2017. 148 с
3. Сусліков Л. М., Студеняк І. П. Управління науковими проектами : навч. посіб. І; ДВНЗ "Ужгород, нац. ун-т". Ужгород : Говерла, 2019. 431 с.
4. Шлапак А.В. Мережева модель досліджень інноваційної діяльності США. *Проблеми економіки*. 2019 № 3 (41). С. 23-28.
5. Шлапак А.В. Нові пріоритети інноваційної політики США. *Приморські економічні студії*. 2018. Випуск 29. С. 15-19.
6. Hudson M. Fund Managers: The Complete Guide / Matthew Hudson. - Wiley, 2020. 368 p.
7. Програма Фулбрайта в Україні. URL: <https://fulbright.org.ua/uk/>

Тема 8. Міжнародні наукові школи, їх сутність, характеристика, класифікація.

Сутність міжнародних наукових шкіл : їх класифікація. Summer School on Investigative Reporting 2021. Transparency International School on Integrity – щорічна школа боротьби з корупцією для майбутніх лідерів. The Climate-KIC Journey.

Ключові слова: зарубіжний досвід вищої освіти, зимова наукова школа, літня наукова школа, міжнародні наукові школи з економіки,

Література:

1. Гагарін М. І. Зарубіжна система вищої освіти: навч. посібн. Умань : ВПЦ «Візаві», 2017. 102 с. URL: https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/6789/7694/1/Gagarin_zaryb_VO.pdf
2. Сисоєва С.О., Кристопчук Т.Є. Освітні системи країн Європейського Союзу: загальна характеристика : навчальний посібник. Київський університет імені Бориса Грінченка. Рівне : Овід, 2012. 352 с URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/9019/1/Sysoieva%20Osvitni%20s.pdf>
3. Становлення і розвиток науково-педагогічних шкіл: проблеми, досвід, перспективи: зб. наук. праць / за ред. В. Кременя, Т. Левовицького. Житомир : Вид-во ЖДУ імені Івана Франка, 2012. 692 с.
4. Хоружий Г. Ф. Європейська політика вищої освіти. Монографія. Полтава: Дивосвіт, 2016. 384 с. URL: <https://knute.edu.ua/file/MjkyMQ==/01d626453878c72a91c026651e5a0735.pdf>
5. Орловська Ю.В., Варламова О.А., Вертелецька О.М. Формування та розвиток наукової школи кафедри міжнародної економіки та публічного управління і адміністрування. Вісник Придніпровської державної академії будівництва та архітектури, 2020, № 5 (269-270). С. 60-72 URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/formuvannya-ta-rozvitok-naukovoyi-shkoli-kafedri-mizhnarodnoyi-ekonomiki-ta-publichnogo-upravlinnya-i-administruvannya/viewer>

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти (денна форма)

№ з/п	Вид діяльності студента	Максимальна кількість балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3		Модуль 4	
			Кількість одиниць	Максимальна кількість	Кількість одиниць	Максимальна кількість	Кількість одиниць	Максимальна кількість	Кількість одиниць	Максимальна кількість
1	Відвідування лекцій	1	2	2	2	2	2	2	2	2
2	Відвідування практичних (семінарських) занять	1	2	2	2	2	2	2	2	2
3	Виконання завдань для самостійної роботи	5	2	10	2	10	2	10	2	10
4	Робота на практичних (семінарських) заняттях	10	2	20	2	20	2	20	2	20
5	Виконання модульної контрольної роботи	25	1	25	1	25	1	25	1	25
Разом				59		59		59		59
Розрахунок коефіцієнта			236 : 60=3,93							
Залік			40							
Загалом			100							

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин денна	Бали денна
Змістовий модуль 1. Грантова політика у міжнародному освітньому просторі			
1	Загальна характеристика дисципліни. Економічна сутність та класифікація фондів і грантів.	10	5
2	Європейська грантова система підтримки наукових досліджень як основа міжнародної співпраці науковців.	10	5
	<i>Знайти грант дотичний до тематики дисертації, або спеціальності на якій навчається здобувач вищої освіти</i>		
Змістовий модуль 2. Особливості підготовки грантового проєкту			
3	Написання наукового проєкту.	10	5
4	Інформаційне забезпечення для пошуку освітніх програм, грантів та стипендій.	10	5
	<i>Написати науковий проєкт, який стосується одного із параграфів або розділів дисертації</i>		5
Змістовий модуль 3. Європейські освітні програми			
5	Освітні програми країн Європейського Союзу.	10	5
6	Міжнародні програми ERASMUS MUNDUS, TEMPUS, її мета, характеристика	10	5
	<i>Знайти освітні програми у країнах Європейського союзу, які будуть дотичні до освітньо-наукової програми на якій навчається здобувач вищої освіти</i>		5
Змістовий модуль 4. Світові освітні програми та міжнародні літні наукові школи			

7	Освітні програми США	10	5
8	Міжнародні наукові школи, їх сутність, характеристика, класифікація.	10	5
	<i>Знайти літню або зимову наукові школи з економіки та подати заявку для участі</i>		
Разом		80	60

Критерії оцінювання самостійної роботи

Критерії	Обґрунтування критеріїв	Бали
1	2	3
Розуміння завдання	- робота демонструє точне розуміння завдання	1
	- включені матеріали, що безпосередньо розкривають теми або опосередковані до неї	0,5
	- включені матеріали, що не мають безпосереднього відношення до теми, зібрана інформація не аналізується і не оцінюється	0
Повнота розкриття теми	- тема розкрита повністю	1
	- часткове розкриття теми	0,5
	- виконане завдання не відповідає темі	0
Логіка викладу інформації	- логічне й структуроване викладення матеріалу	1
	- порушення логіки й структури викладу	0,5
Креативність	- унікальність роботи, велика кількість оригінальних прикладів, у роботі присутні авторські знахідки	1
	- стандартна робота, не містить авторської індивідуальності	0,5
Культура змістового наповнення відповідей	- орфографічно правильно оформлена робота з точки зору граматики, стилістики	1
	- присутні не грубі помилки з точки зору граматики, стилістики, орфографії	0,5
	- грубі помилки з точки зору граматики, стилістики, орфографії	0
Разом		5 балів

6.3. Завдання для роботи на семінарських заняттях та критерії їх оцінювання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин денна	Бали денна
Змістовий модуль 1. Грантова політика у міжнародному освітньому просторі			
1	Загальна характеристика дисципліни. Економічна сутність та класифікація фондів і грантів	2	10
2	Європейська грантова система підтримки наукових досліджень як основа міжнародної співпраці науковців.	2	10
Змістовий модуль 2. Особливості підготовки грантового проєкту.			
3	Написання наукового проєкту.	-	-
4	Інформаційне забезпечення для пошуку освітніх програм, грантів та стипендій	-	-
Змістовий модуль 3. Європейські освітні програми			
5	Освітні програми країн Європейського Союзу.	2	10

6	Міжнародні програми ERASMUS MUNDUS, TEMPUS, її мета, характеристика	2	10
Змістовий модуль 4. Світові освітні програми та міжнародні наукові школи			
7	Освітні програми США	-	-
8	Міжнародні наукові школи, їх сутність, характеристика, класифікація.	-	-
Разом		8	40

6.4. Завдання для роботи на практичних заняттях та критерії їх оцінювання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин денна	Бали денна
Змістовий модуль 1. Грантова політика у міжнародному освітньому просторі			
1	Загальна характеристика дисципліни. Економічна сутність та класифікація фондів і грантів	-	-
2	Європейська грантова система підтримки наукових досліджень як основа міжнародної співпраці науковців.	-	-
Змістовий модуль 2. Особливості підготовки грантового проєкту.			
3	Написання наукового проєкту. <i>Завдання: опанувати в лабораторії алгоритм написання наукового проєкту за тематикою дисертації.</i>	2	10
4	Інформаційне забезпечення для пошуку освітніх програм, грантів та стипендій <i>Завдання: опанувати в лабораторії пошук освітніх програм та грантів на міжнародному рівні</i>	2	10
Змістовий модуль 3. Європейські освітні програми			
5	Освітні програми країн Європейського Союзу.	-	-
6	Міжнародні програми ERASMUS MUNDUS, TEMPUS, її мета, характеристика	-	-
Змістовий модуль 4. Світові освітні програми та міжнародні наукові школи			
7	Освітні програми США <i>Завдання: провести порівняльний аналіз освітніх програм США з метою інтерпретації кращих розробок до вітчизняної освіти</i>	2	10
8	Міжнародні наукові школи, їх сутність, характеристика, класифікація. <i>Завдання: сформулювати заявку для участі в літній або зимовій науковій школі з економіки</i>	2	10
Разом		8	40

Критерії оцінювання практичних (семінарських) занять:

8-10 балів – аспірант у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час відповідей, демонструє навички самостійного пошуку необхідної інформації, глибоко та всебічно розкриває зміст завдання та ілюструє викладений матеріал власною створеною презентацією та у повній мірі виконав завдання з практичної роботи (семінарського заняття).

2-7 балів – аспірант не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, фрагментарно (без аргументації та обґрунтування) його викладає, недостатньо розкриває зміст завдання, немає супроводження відповіді власною створеною презентацією та не повністю виконав завдання з практичної роботи (семінарського заняття).

1-6 балів – аспірант не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань, не виконав завдання з практичної роботи (семінарського заняття).

6.4. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Поточний контроль за результатами виконання контрольних (модульних) робіт передбачає оцінювання теоретичних знань та практичних умінь і навичок, які здобувач освіти набув після завершення вивчення навчального матеріалу змістового модуля з дисципліни. Виконання модульних контрольних робіт здійснюється шляхом тестування через модульне середовище Університету.

Сума балів, накопичених здобувачем освіти за виконання модульних контрольних робіт свідчить про ступінь оволодіння ним програмою навчальної дисципліни на конкретному етапі її вивчення.

Критерії оцінювання модульного контролю наступні:

Максимальна кількість балів за модульну контрольну роботу 1 – 25. Складається з 25 випадкових тестових завдань за темами 1-2.

Максимальна кількість балів за модульну контрольну роботу 2 – 25. Складається з 25 випадкових тестових завдань за темами 3-4

Максимальна кількість балів за модульну контрольну роботу 3 – 25.

Складається з 25 випадкових тестових завдань за темами 5-6.

Максимальна кількість балів за модульну контрольну роботу 4 – 25. Складається з 25 випадкових тестових завдань за темами 7-8.

Кожен тест оцінюється у 1 бал максимально.

При тестуванні он-лайн оцінка обраховується:

- для тестів, які передбачають одну правильну відповідь (формату «один з багатьох» / «так або ні») 1 бал виставляється, якщо відповідь правильна, у протилежному випадку виставляється оцінка 0 балів;

- за тест, який передбачає декілька правильних відповідей (формат «декілька з багатьох», «відповідність») оцінка розраховується на пропорційній основі. Якщо, наприклад, в тесті передбачено дві правильні відповіді, то 1 бал виставляється, якщо студент навів обидві правильні відповіді, якщо одну правильну і одну неправильну – то оцінка за тест 0,5 балів, якщо ж обидві відповіді студента неправильні – тест оцінюється у 0 балів). Аналогічно для 3 відповідей – кожна оцінюється у 0,33 бали і помилки враховуються відповідно.

При виконанні модульної контрольної роботи необхідно слідкувати за терміном виконання та за часовим обмеженням.

Форми проведення та критерії оцінювання модульного контролю

Модулі	Теми дисципліни	Форма контролю	Максимальна сума балів
1	Теми 1, 2 згідно з тематичним планом дисципліни	тест	25 балів
2	Теми 3, 4 згідно з тематичним планом дисципліни	тест	25 балів
3	Теми 5, 6 згідно з тематичним планом дисципліни	тест	25 балів
4	Теми 7, 8 згідно з тематичним планом дисципліни	тест	25 балів

6.5. Форми проведення семестрового контролю

Семестровий контроль – це підсумкове оцінювання результатів навчання аспіранта за семестр, що здійснюється в університеті у формі заліку. Семестровий контроль проводиться за результатами поточного контролю та оцінюється від 0 до 100 балів, що переводиться у шкалу ECTS для отримання рейтингової оцінки знань аспіранта.

6.6. Оцінювання освітніх досягнень здобувачів освіти за системою ECTS

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90-100 балів	Зараховано – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
B	82-89 балів	Зараховано – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81 балів	Зараховано – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Зараховано – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68 балів	Зараховано – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59 балів	Незараховано з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34 балів	Незараховано з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

7. Рекомендовані джерела

Методичне забезпечення

Викладання навчальної дисципліни забезпечується сучасними технічними засобами навчання, які побудовані на новітніх інформаційно-комунікаційних технологіях (мультимедійний комп'ютер, мультимедійний проектор, інтерактивний комплекс SMART Board, авторські засоби мультимедіа).

На заняттях і під час самостійній роботі аспірантів використовуються методичні рекомендації щодо вивчення дисципліни, ілюстративні комп'ютерні дидактичні матеріали, які розроблені на кафедрі, а саме:

- презентації;
- тексти лекцій;
- робоча навчальна програма;
- тестові завдання для тематичного (модульного) оцінювання навчальних досягнень аспірантів;
- електронний навчальний курс «Фінансування наукових досліджень, грантова діяльність» (URL: <https://elearning.kubg.edu.ua/course/view.php?id=28248>).

Основна (базова):

1. Кобеля-Звір М. Як отримати грант? Методика та стратегія залучення грантових ресурсів. Навчально-методичний посібник. К. 2023. 126 с.
2. Корольова Т. Організація наукових досліджень в університетах: стан і розвиток. *Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. Economics*. 2019. № 2 (203). С. 46-53. URL: <http://bulletineconom.univ.kiev.ua/archives/9029>
3. Мармаза О. І. Менеджмент освітньої організації. Х.: ТОВ «Щедра садиба», 2017. 126 с.
4. Марченко О. В., Сушко Д. О. Методичні рекомендації щодо участі у грантових програмах та конкурсах. Дніпро : ДДУВС, 2018. 68 с.
5. Основи грантрайтингу та управління проектами в публічній сфері: методичні рекомендації / за ред. О. В. Кулініча. Харків : Золоті сторінки, 2017. 148 с
6. Сусліков Л. М., Студеняк І. П. Управління науковими проектами : навч. посіб. І; ДВНЗ "Ужгород, нац. ун-т". Ужгород : Говерла, 2019. 431 с.

Допоміжна:

1. Гаврилова Л. Г., Бескорса О. С., Ішутіна О. Є. Цифрові форми міжкультурної комунікації в освіті: досвід реалізації проекту Еразмус+Жан Моне Модуль. *Фізико-математична освіта*. Випуск 3 (29), 2021. С. 44-50.
2. Гагарін М. І. Зарубіжна система вищої освіти: навч. посібн. Умань : ВПЦ «Візаві», 2017. 102 с. URL: https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/6789/7694/1/Gagarin_zaryb_VO.pdf

3. Горизонт 2020 : як написати конкурентоспроможну проектну заявку? Інформаційні матеріали / укладачі: С.М. Шукаєв, Л.І. Русіна, О.К. Сулема, І.А. Владимирський, Є.А. Огородник. К.: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2017. 104 с.
4. Гузар Б. С. Методи та методологія наукових досліджень у фінансовій сфері. *Економіка та держава*. 2022. № 1. С. 83–87. URL : http://www.economy.in.ua/pdf/1_2022/17.pdf
5. Кобеля-Звір М. Я. Використання грантових інструментів державної програми підтримки підприємництва ЄРОБОТА для посилення конкурентоспроможності бізнесу на прикладі ММСП: перспективи і труднощі. *Економіка та суспільство*. 2023. Випуск 52. URL : <file:///C:/Users/USER/Downloads/2526-Текст%20статті-2438-1-10-20230714.pdf>
6. Кобеля-Звір М. Я. Грантові програми Європейської комісії як інструменти розвитку: можливості та бар'єри. URL: http://business-navigator.ks.ua/journals/2023/72_2023/9.pdf
7. Кобеля-Звір, М., Звір Ю., Каскадні гранти для бізнесу програм європейської комісії. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка, (17)*. 2023. С. 101-108. URL : <http://tnv-econom.ksauniv.ks.ua/index.php/journal/article/view/418/389>.
8. Краус К. М., Краус Н. М., Поченчук Г. М. Інституціональні аспекти та цифровізація фінансової інклюзії в національній економіці. *Innovation and sustainability*. 2022. № 2. С. 18-28. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/41679/1/Kraus_Instytutsionalni_zasady_2022.pdf
9. Краус К.М., Краус Н.М., Манжура О.В. Цифрові вектори трансформації “інфраструктурного полотна” країни: соціально-економічні користі та загрози. *European scientific journal of Economic and Financial innovation*. 2022. №2(10). С. 48-56. URL: <file:///C:/Users/USER/Downloads/161-Текст%20статті-272-4-10-20230131.pdf>
10. Литвин О. Теоретичні та практичні аспекти використання математичних методів та інформаційних технологій в освіті й науці: моногр . К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2021. 332с.
11. Мельник Т. Ю. Державна підтримка та стимулювання розвитку бізнесу в Україні під час дії воєнного стану. *Економіка, управління та адміністрування*. 2022. № 2 (100). С. 3–11.
12. Мотузка О.М. Використання інструментів маркетингу в управлінні програмами та проектами в системі проєктного менеджменту. *Інтернаука*. 2023, № 3 (71). С. 105-114. URL: <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2023-3>
13. Нікіфорова Л. О., Азарова А. О., Шиян А. А., Житкевич О. В. Використання міжнародних грантових програм Horizon 2020 та Horizon Europe в цифровій економіці. URL: <http://ir.lib.vntu.edu.ua/handle/123456789/37456>
14. Орловська Ю.В., Варламова О.А., Вертелецька О.М. Формування та розвиток наукової школи кафедри міжнародної економіки та публічного управління і адміністрування. *Вісник Придніпровської державної академії будівництва та архітектури*. 2020. № 5 (269-270). С. 60-72 URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/formuvannya-ta-rozvitok-naukovoyi-shkoli-kafedri-mizhnarodnoyi-ekonomiki-ta-publichnogo-upravlinnya-i-administruvannya/viewer>

15. Проектне фінансування : Підручник / Т.В. Майорова, О.О. Ляхова. К.: КНЕУ, 2017. 761 с.

16. Сисоєва С.О., Кристопчук Т.Є. Освітні системи країн Європейського Союзу: загальна характеристика : навчальний посібник. Київський університет імені Бориса Грінченка. Рівне : Овід, 2012. 352 с URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/9019/1/Sysoieva%20Osvitni%20s.pdf>

17. Стан науково-інноваційної діяльності в Україні у 2020 році : науково-аналітична записка / Т.В. Писаренко, Т.К. Куранда, Т.К.Кваша та ін. К.: УкрІНТЕІ, 2021. 39 с. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/nauka/2021/06/23/AZ.nauka.innovatsiyi.2020-29.06.2021.pdf>

18. Становлення і розвиток науково-педагогічних шкіл: проблеми, досвід, перспективи: зб. наук. праць / за ред. В. Кременя, Т. Левовицького. Житомир : Вид-во ЖДУ імені Івана Франка, 2012. 692 с.

19. Хоружий Г. Ф. Європейська політика вищої освіти. Монографія. Полтава: Дивосвіт, 2016. 384 с. URL: <https://knute.edu.ua/file/MjkyMQ==/01d626453878c72a91c026651e5a0735.pdf>

20. Цюк О. Міжнародні програми мобільності (“Erasmus mundus”, “Tempus”, “Jean monnet”): головні завдання та проектні підходи. *Вісник Львівського університету. Серія педагогічні наук*. 2013. Вип. 29. С.190–198

21. Шара Є.Ю. Визнання та класифікація державних грантів. *Науковий журнал «ЛОГОС. Мистецтво наукової думки»*. 2019 № 3. С. 21-24. URL: <file:///C:/Users/USER/Downloads/142-Текст%20статті-252-2-10-20190910.pdf>

22. Шлапак А. В. Конкурентне лідерство країн в епоху глобалізації: узагальнення теорій та ідеологій. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського. Серія: Економіка і управління*. 2018. Випуск 29 (68), № 6. С. 1-5.

23. Шлапак А.В. Мережева модель досліджень інноваційної діяльності США. *Проблеми економіки*. 2019 № 3 (41). С. 23-28.

24. Шлапак А.В. Нові пріоритети інноваційної політики США. *Приморські економічні студії*. 2018. Випуск 29. С. 15-19.

25. Hudson M. Fund Managers: The Complete Guide / Matthew Hudson. - Wiley, 2020. 368 p

26. Weinstein S. The Complete Guide to Fundraising Management. Stanley Weinstein, Pamela Barden. Wiley, 2017. 335 p

Інформаційні ресурси:

1. CORDIS - Community Research & Development Information Service URL : <http://cordis.europa.eu>

2. ESF. European Science Foundation. URL : <http://www.esf.org>.

3. EUREKA. European Research Coordination Agency URL : <http://www.eurekanetwork.org>.

4. Framework Program HORIZON 2020 URL : <https://ec.europa.eu/programmes/horizon2020/>.

5. HORION-2020. Programme, програма, яка фінансується спільно країнами – членами EUREKA та програмою Євросоюзу URL : www.eurostars-eureka.eu.

6. Вишеградські стипендії, що підтримують наукові студії у вищих навчальних закладах регіону, а також у країнах Західного Балкану та Східного партнерства. URL : <https://www.visegradfund.org/apply/mobilities/visegrad-scholarship/>

7. Конкурси для наукової молоді від НАН України. E-source: URL :<http://www.nas.gov.ua/young/UA>

8. Постанова КМ України №738 від 21.06.2022 року «Деякі питання надання грантів бізнесу». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/738-2022-%D0%BF#Text>

9. Угода між Україною та Європейським Співтовариством про наукове і технологічне співробітництво (від 04.07.2002). Верховна Рада України. URL: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/994_194.

10. Час змін центр розвитку URL: https://www.youtube.com/channel/UC4_bA_Jzi6_zOgAc9iKj-iw

11. Research funding system. Research in Germany. URL: <https://www.research-in-germany.org/en/research-funding/research-fundingsystem.html>.